

- sion (Super) Text, i H.Newcomb (ed.): *Television. The Critical View*, New York 1988.
- DR 1988, København 1988
- DRåben, 1987.
- Eco, Umberto: Den tabte gennemskuelighed, i *Middelalderens genkomst*, Kbh. 1989.
- Eastman, Susan Tyler m.fl. (eds.): *Broadcast/Cable Programming*, Belmont 1989.
- Ellis, John: *Visible Fictions*, London 1982.
- Garnham, Nicholas: Public Service versus the Market, *Screen* vol. 24, 1, London 1983.
- Habermas, Jürgen: *Borgerlig offentlighed*, Oslo 1976
- Hartley, John: Out of the Bounds: the Myth of Marginality i L.Masterman (ed.): *Television Mythologies*, London 1984, s. 118-127.
- Hichethier, Knut: Die ersten Programmstrukturen im deutschen Fernsehen: Von der Wohlkomponierten Mitte zum Virtelstundenraster, *Rundfunk und Fernsehen* no. 32, Hamburg 1984.
- Hickethier, Knut: Medien-Modernisierung, *Asthetik und Kommunikation*, Heft 72, Berlin 1989.
- Hjarvard, Stig & Søndergaard, Henrik: *Nærsyn på fjernsyn: Kanal 2 og Weekend TV*, København 1988.
- Hvad DR bør stå for i 90'erne, DR 1991
- Jensen, Hans Jørgen: *Hvad DR bør stå for* (Identitetspapir), DR 1985
- Larsen, Peter Harms: *Faktion som udtryksmiddel*, København 1990.
- Lund, Anker Brink: *Magten over Danmarks Radio*, Århus 1976.
- Mortensen, Frands: *Ytringsfrihed og offentlighed*, Århus 1975
- Murdock, Graham: Medier, offentlighed og marked, *Mediekultur* nr. 13, København 1990.
- Negt, Oskar & Kluge, Alexander: *Offentlighed og erfaring*, Grenaa 1974.
- Paterson, Rochard: A Suitable Schedule for the Family i A.Goodwin & G.Whannel (eds.): *Understanding television*, London 1990, s. 30-42.
- Paterson, Richard: Planning the Family: The Art of the Television Schedule, *Screen Education*, no. 35, London 1980.
- Poulsen, Henrik: At konstruere et tv-program, *Mediekultur* nr. 11, København 1989.
- Rowland, Willard D. & Tracey, Michael: Selbstmord aus angst vor dem Tod?, *Mediaperspektiven* nr. 8, Frankfurt a.M. 1989.
- Tracey, Michael: *Eyes on the Heart*, stenc. 1991
- Schannel, Paddy: Public Service Broadcasting and Modern Public World, *Media, Culture and Society*, vol. 11, 1989.
- Schannell, Paddy: Radio Times. The temporality of Broadcasting in the Modern World, i P.Drummond and R.Paterson (eds.): *Television and its Audience*, London 1988, s. 15-31.
- Søndergaard, Henrik: *Public service-fjernsynets programflade*, paper fremlagt ved IX Nordiska Konferencen för Masskommunikationsforskning, Borgholm 1989.
- Søndergaard, Henrik: *DR i tv-konkurrencens tidsalder*, 1991 (under udarbejdelse).
- Sørensen, Keld Vorup: "Hvad går os stakkels Polen an" Om tv-analysens genvordigheder i S.E.Larsen & C.Nicolaisen (red.): *Billeder - læst og påskrevet*, Odense 1983, s. 199-222.
- Williams, Raymond: *Television. Technology and Cultural Form*, London 1974.

Henrik Søndergaard er ekstern lektor ved Institut for film, tv og kommunikation på Københavns Universitet.

Betydningsfulde øjeblikke

– med modtageren i centrum.

Af John Fiske

TV 2 har fra starten positioneret sig som en modtagerorienteret kanal. I modsætning til DR-TV, hvor afsenderens hensigter (opdragelse, oplysning, demokratisk debat) har været styrende for programpolitikken. Når afsenderhensigten bliver det overordnede i kommunikationsprocessen, kaldes det af mange bedreviden, formynderi eller skolelærer-TV. Den historiske forankring for sådanne programopfattelser har været diskuteret af Ib Bondebjerg i MedieKultur nr. 14 og af Henrik Dahl i nr. 15.

I konkurrencen med TV 2 er DR-TV på vej væk fra sine rødder i borgerlige dannelsesidealer, forestillingen om enhedskulturen og oplysningstraditionen. For at give et lidt bredere perspektiv på konsekvenserne af den modtagerorientering, som også har præget diskussionen om receptionsforskningen i Danmark (se bl.a. MedieKultur nr. 7), bringer vi her en oversættelse af John Fiskes artikel fra Critical Studies in Mass Communication, vol. 5: 246-251, 1988. For Fiske er modtageren det afgørende element, når en tekst skal tillægges betydning. Hermed sætter han en ny ramme for diskussionen af hvad det er, der gør en tekst betydningsfuld, dvs. hvad der giver den kvalitet.

John Fiske er en kontroversiel person i international medieforskning. Efter klassikeren Reading Television (1978), har han placeret sig, eller er blevet placeret som medieforskningens 'enfant terrible', den totale populismes bannerfører, der ser sund folkelig modstand, hvor andre ser ideologisk hjernevask. Hans seneste udgivelser om populærkultur, Reading the Popular og Understanding Popular Culture er blevet kaldt den største trussel i nyere tid mod et politisk forpligtet "cultural studies" (Martin Barkers anmeldelse i Magazine of Cultural Studies nr. 1, 1990). Artiklen er oversat af Mette Davidsen Nielsen.

I den løbende medieteoretiske diskussion om begrebet "modtagerne" bliver der ofte gjort op med forestillinger, der underordner modtagerne i forhold til medieteksten og ser publikum enten som umyndiggjorte individer eller som en ustabil masse.

Det er især den nyere etnografiske forsk-

ning, der i forskellig grad har vendt op og ned på dette underordningsforhold, men fristelsen til umærkeligt at lade den gammeldags kommunikationsmodel påvirke vores tankegang består stadig. I denne model går teksten eller budskabet i tid forud for modtageren eller publikum, hvorved den forekommer

også at gå forud i processen. Det er selvfølgelig noget vrøvl. Når jeg ser tv, går jeg forud for ethvert program, som kassen kan tilbyde mig. Min sociale historie, som har skabt mig som det diskursive og ideologiske blandingsprodukt, jeg er, har arbejdet på at tilvejebringe mit bevidsthedsøjeblik foran skærmen meget længere og meget mere vedholdende end nogen "indflydelse", skærmen kan have på mig.

Så lad os starte med det modsatte: Publikum går forud for teksten. Publikum er ikke et produkt af fjernsynet, hvor meget politiske økonomer og pessimistiske ideologer end argumenterer for det. Mærkeligt nok er det netop frygten for det tingsliggjorte eller undertrykte publikum, der økonomisk eller ideologisk er gjort til offer, som placerer disse analytikere i en lejr, der minder om positivisterne med deres effektstudier: Begge underordner og umyndiggør publikum. Som jeg senere vil fremføre, har dette meget at gøre med akademisk politik: Fordi det er underordnet, kan det hjælpeløse og godtroende publikum legitimt forklares, teoretiseres og få sin sag ført af akademikere, der selv er immune overfor de kræfter, de ser andre påvirket af. Publikum bliver "de andre", og den akademiske verden bemyndiger sig selv til at forklare de andre og til selv at unddrage sig forklaringsprocessen.

Publikum – en kulturel proces

Men hvad er så dette publikum, som går forud for teksten? (Jeg bruger begrebet "publikum" midlertidigt og vil snart skille mig af med det.) Det er en personificeret kulturel proces, fastholdt i et øjeblik af midlertidig stabilitet, når skiftende sociale tilhørsforhold mødes i betydningsdannelsens øjeblik. Lad mig prøve at skille denne overvældende mundfuld ad. Den kulturelle proces er frembringelsen og udbredelsen af betydninger og oplevelser. Disse kan kun frembringes i det punkt, hvor det individuelle opløser sig i det sociale; de optræder kun, når de to kategorier smelter sammen til en, som jeg kalder den kulturelle. Det kulturelle domæne er der, hvor materielle socia-

le formationer gives betydning og påvirkningskraft; det er det domæne, hvor oplevelser, eller manglen på samme, politiserer den betydning, der skabes af sociale erfaringer.

Denne kulturelle proces er personbåret, selv om dens oprindelse, virkning og udbredelse er social; den opleves og aktualiseres af personen på et historisk tidspunkt. Jeg bruger udtrykket "person" for at bringe subjektets og individets dimensioner sammen. Ligesom subjektet er personen en historisk og social konstruktion, skabt både af hans eller hendes materielle, sociale historie og af de diskurser, igennem hvilken han eller hun har oplevet denne historie. Lige som individet har personen en unik historie, som adskiller sig fra andres i det unikke ved hans eller hendes livsbane gennem kollektive sociale formationer og diskursive handlinger. Men i modsætning til naturbetingede individuelle forskelle er forskellene mellem personer historiske, sociale og diskursive, ikke individuelle, biologiske og psykologiske. Denne historiske person er altså formet og opbygget af en række skiftende sociale tilhørsforhold.

Morley (1986: 42-43) nævner som et glimrende eksempel en fiktiv tillidsmand, som ser en nyhedsudsendelse i tv. I et indslag om en faglig konflikt allierer han sig med fagbevægelsen, men han reagerer meget mere konservativt på et indslag om de farvedes "overtagelse" af et hvidt arbejderklassekvarter, fordi han føler sin egen position truet. For at få et indslag om politiets magtanvendelse ved en sort gadedemonstration til at give mening, må han i én og samme situation mobilisere modstridende tilhørsforhold: Som hvid er han bekymret over de farvedes påvirkning af "hans" territorium, men som medlem af arbejderklassen og fagbevægelsen ved han, at politiet ikke altid handler i hans klasses interesser.

Sociale tilhørsforhold og diskursiv praksis er gensidigt forbundet: Sociale tilhørsforhold skabes gennem en fælles diskurs, og denne diskurs er midlet hvormed vores tilhørsforhold påvirker betydningsøjeblikkene foran skærmen. Men tv-teksten udgøres af tilsvarende diskurser: Betydning dannes, når seerens

diskurser mødes med programmets i betydningsdannelsens øjeblik. Disse betydninger opleves som mest tilfredsstillende, når de stemmer overens med seerens sociale tilhørsforhold, og når seeren har været aktiv i frembringelsen af dem. Oplevelsen, og den opmærksomhed skærmen får, er størst, når seeren tager aktivt del i dannelsen af socialt relevante betydninger.

I den forbindelse kan man lære noget af forskellen i perspektiv mellem Morleys to hovedværker: I "The Nationwide Audience" (1980) undersøger og udbygger han Stuart Halls teori om den "foretrukne læsning", mens han i "Family Television" konkluderer, at "relevans" er et vigtigere kriterium for betydningsdannelsen end "foretrukken læsning". I foretrukken-læsning teorien kommer teksten stadig i første række, selvom den giver seeren betydelig frihed til at forhandle med eller modsætte sig teksten i overensstemmelse med hans eller hendes placering i den sociale formation. "Foretrukken læsning" er et tekstuel begreb. "Relevans" er derimod socialt betinget: Seeren skaber betydninger og oplevelser af tv, som er relevant for hans eller hendes sociale tilhørsforhold i betydningsøjeblikket foran skærmen, og kriterierne for relevans går forud for det tidspunkt, hvor vi ser.

Hvis denne opfattelse af det at se fjernsyn er acceptabel, må vi se i øjnene, at den får publikumsbegrebet til at falde fra hinanden. Betydningsdannelsens øjeblik indtræffer, når de sociale tilhørsforhold og den diskursive praksis personificeres og holdes i relativ stabilitet på et relevanspunkt. En sådan punktering af publikumsbegrebet gør det også nødvendigt for os at punktere tekstbegrebet. Teksten er nu ikke længere en stabil struktur af udtryk. Den er ikke en sammenhængende bærer af den fremherskende ideologi eller et middel til tingsliggørelse, selvom den kan fungere sådan for nogle seere i visse situationer; og den kan ikke beskrives tilfredsstillende ved henvisning til konstante kræfter, der skulle være virksomme i den, eller ved henvisning til dens egen strukturelle konstans.

Diskursernes ustabilitet i teksten svarer til den, man finder i personen. "Dallas" er en

lige så modsætningsfuld, ustabil og flydende sammenkædning af diskurser som en hvilken som helst person, og en række nyere undersøgelser har vist, hvordan forskellige læsningsøjeblikke/-situationer kan gøre den helt forskelligt relevant for forskellige sociale tilhørsforhold. Således udlagde russiske jøder den som kapitalismens selvkritik (Katz & Liebes:1989), og en hollandsk marxist forbandt den på relevant vis med sine sociale tilhørsforhold (Ang:1985). På tilsvarende måde fandt både Ang (1985) og Williamson (1986) belæg for, at erklærede feminister kan producere relevante betydninger og således få en lystbetonet oplevelse ud af Dallas.

Til grund for denne tekstteoretiske nytænkning, der nødvendiggøres af nyere etnografisk og andet arbejde, ligger en fundamental usikkerhed, der også er indbygget i Morleys skift fra "foretrukken læsning" til "relevans", og som dukker op i to for øjeblikket udbredte og nyttige metaforer: "Læsning som krybskytteri" (de Certeau, 1984) og "teksten som menukort" (Altman, 1986).

Læsningen som tekstuel krybskytteri

Forestillingen om læseren som krybskytte ud lægger ligesom foretrukken-læsning teorien læsningsrelationerne som fjendtlige. Teksten må tjene magthavernes økonomiske, ideologiske og disciplinære interesser: Eftersom hovedparten af dens seere per definition befinder sig i en underordnet social position, må deres sociale interesser nødvendigvis være i konflikt med magthavernes; og magthaverne "besidder" på en eller anden måde de diskurser, fra hvilke teksten er konstrueret, eller de er i det mindste placeret i deres specielle knudepunkt i enhver tekst. Ifølge denne teori vil sådanne teksters kun være populære i den udstrækning de blotter sig for semiotiske angreb fra de ikke magtfuldes side; og disse angreb rettes altid mod den magt, som er indarbejdet i teksten. Således må enhver feministisk læsning af Dallas nødvendigvis vende sig imod det dominerende patriarkat i teksten, ligesom en feministisk læsning af sociale erfaringer må vende sig imod den patri-

arkalske samfundsformation og dens ideologiske praksis. En del af betydningen og meget af oplevelsen ligger i processens oppositionelle karakter: Krybskytteriet er lige så vigtigt og lige så tilfredsstillende, som det er at spise den kanin, man har stjålet; man kan hævde, at det politiske ved processen er vigtigere end oplevelsen ved selve produktet.

Teksten som menukort

Den opfattelse, der ser teksten som menukort, og som er beslægtet med "relevans"-positionen ovenfor, betoner imidlertid ikke længere tekstens magt (uanset hvor sårbar denne magt end måtte være), men giver forrang til seerens diskursive praksis i forhold til teksten. I stedet for de gammeldags positivistiske og marxistiske teories passive publikum giver den os den fundamentalt passive tekst. Teksten er et åbent potentiale, som kun kan aktiveres til at blive meningsfuld og tilfredsstillende gennem den personificerede semiotiske proces. I denne proces bestemmes de betydninger og den tilfredsstillelse, som i sidste ende skabes af de sociale tilhørsforhold hos den person, som beskæftiger sig med den, og ikke af de foretrukne betydninger eller den dominans, som teksten selv indeholder. Det betyder naturligvis ikke, at en hvilken som helst tekst kan producere en hvilken som helst betydning eller oplevelse. Tekster er diskursivt begrænsede eller afgrænsede, selv når deres indre diskursive mønstre ikke er hierarkiske. Dette standpunkt indebærer, at kun de tekster, der tilbyder socialt relevante betydninger, vil blive akcepteret og dermed blive populære. Jo mere åbne og jo mindre hierarkiske teksternes diskursive strukturer er, og jo flere diskurser de indeholder, således at de kan gøres relevante for et bredere spektrum af sociale tilhørsforhold, jo mere populære vil de i sidste ende blive. Dallas er sandsynligvis den mest populære tv-serie gennem tiderne, fordi den er så åben, indeholder så mange forskellige diskurser, og er så uhierarkisk. Den tilbyder således et enormt spektrum af social relevans i betydningsdannelsens øjeblik. (Fiske, 1987).

Medieteksten og kulturel magt

I den senere tid er jeg blevet mere tilbøjelig til at hælde mod "relevans"- eller "teksten som menu"-holdningen, ikke kun fordi megen nyere etnografisk og teoretisk forskning leder mig i den retning, men også fordi den akademiske politik, som holdningen indebærer, er mere akseptabel. Jeg er dog bekymret for de potentielle og farlige implikationer, der ligger i, at magtbegreber kan løsrives fra den kulturelle proces. Vi kan ikke se bort fra den væsentlige kendsgerning, at hovedparten af befolkningen i kapitalistiske samfund er i en økonomisk, socialt og politisk underordnet position: Deres sociale tilhørsforhold er derfor dybest set udtryk for forskellige former for underordning. Men samtidig må vi anerkende, at der ligger en styrke i at indgå i disse tilhørsforhold, og at tilhørsforholdene i sig selv ofte skaber en underordnet magt, som kan lægge betydeligt pres på de økonomiske, politiske og semiotiske domæner, samtidig med at den forbliver de underordnede magt. Foucault har hele tiden holdt på, at der eksisterer en nede-fra-og-op magt, men det meste af hans analytiske og teoretiske energi er blevet brugt på at kortlægge udøvelsen af oppe-fra-og-ned magt. Jeg mener, at det er vigtigt at sikre, at vi altid opfatter denne magt hos læseren som en underordnet magt, som en nede-fra-og-op magt, og det kan meget vel tænkes, at den type etnosemiotik, der ligger til grund for min argumentation, vil kunne bistå med at udfylde et af hullerne i Foucaults projekt: Undersøgelsen af hvordan nede-fra-og-op diskursiv magt opererer.

På ét plan kan man se oppe-fra-og-ned magten i funktion i masseproducerede, populære tekster, men sådanne tekster må paradoksalt nok blotlægge deres svage sider, deres semiotiske (og derfor politiske) sårbarhed, hvis de skal blive populære. Nede-fra-og-op magt og oppe-fra-og-ned magt mødes ved ret forskellige og ret ustabile ligevægtspunkter. Mens det ligger i den sociale ordens natur, at oppe-fra-og-ned magt i det lange løb vil beholde sin sociale dominans ved hjælp af det, de Certeau (1984) kalder dens strategi, ligger det ligeledes i den sociale ordens natur, at

nede-fra-og-op magt ved hjælp af sin taktik konstant tager stik hjem eller vinder flygtige sejre. I guerrillakrig (de Certeaus metafor for populærkultur) er besættelsesmagts strategiske oppe-fra-og-ned magt altid sårbar overfor de underordnedes taktiske nede-fra-og-op angreb. I sådanne sammenstød mellem to så forskellige former for magt, militær eller semiotisk, kan man aldrig være sikker på, hvor fordelene ligger. Tænk blot på USA i Vietnam eller Sovjet i Afghanistan.

Semiotiske modeller bliver nødt til at have magtudøvelsen som en fast bestanddel af deres kerne, men populærkulturens magt bør ses som ustabil, sårbar og ikke forbeholdt de stærke. Vi har alt for længe forenklet ligestillet magt med social dominans og har forsømt at udforske, hvor modstandsdygtigt, undvigende og afslørende nede-fra-og-op magt faktisk opererer.

Kulturanalyse og akademisk politik

En del af forklaringen på denne forsømmelse ligger sandsynligvis i den akademiske verdens politik. Positivisternes satte dagsordenen i så lang tid, fordi de lovede brugbare svar, som det ikke lykkedes dem at levere. Den første udfordring mod dem kom fra dem, vi bredt kan kalde de kritiske teoretikere, især dem, der havde en strukturalistisk, marxistisk og psykoanalytisk-feministisk indstilling. Når denne udfordring har været så virkningsfuld, er det til dels fordi også den afgav et løfte. Et løfte om at den ville afsløre ideologiske og kulturelle processer, der i dens fravær ville forblive usynlige, og dermed uanfægtelige. I det store og hele holdt den dette løfte, og som følge heraf har vi nu en meget bedre forståelse af de dominerende kræfter og deres slagkraft, end det ellers havde været muligt. Vi må nu udvide denne forståelse til også at omfatte de undvigende og oppositionelle kræfter, der udgør de underordnedes taktik, som er hverdagens måde at forholde sig til de dominerende kræfter på.

Alle disse akademiske forandringer har selvfølgelig en politisk dimension. Den del af den akademiske verden, som stort set hører

ind under humaniora, har undergået en støt omvendt kun delvis demokratisering. Det er ikke mange generationer siden, at humaniora var eksklusiv: Universiteterne var højborgen for, hvad man anså for det bedste (den vestlige) verden havde tænkt, skrevet eller visualiseret, og deres uddannelsesmæssige funktion var at lukke hver generations elite ind i dette skattekammer, og de nedsatte sig som den vigtigste, hvis ikke den eneste, måde at komme ind på. Positivisternes var delagtige i dette forehavende, fordi de lovede at påvise de skadelige virkninger af den samtidige populærkultur, hvad der lå udenfor det humanistiske virkefelt, og derved bevise at humanisternes frygt og advarsler var velbegrundede. Udvidelsen af virkefeltet til at omfatte film, og derefter også tv og populærlitteratur (og nu måske også, oh rædsel, rock and roll) er et tegn på den akademiske verdens demokratisering, idet den giver folkelige kræfter større indflydelse på, hvad der bør studeres på høje- re læreanstalter.

Men selv om forskningsområdet nok udviser en gradvis og velkommen demokratisering, er metodologien ikke fulgt med i samme tempo. De kritiske teoretikere og analytikere (og i mange år var jeg blandt deres mest entusiastiske og trofaste medlemmer) nedsatte sig som dem, der frembragte og beherskede den endelige indsigt, en rolle der i retrospekt forekommer ubehageligt lig den, der blev spillet af de humanistiske kritikere, vi prøvede at skubbe ud af arenaen. Der er noget dybt udemokratisk ved en teori (uanset hvor politisk korrekt den er), som fortæller folket (set som Den Anden) at kun vi kan forstå og formulere deres dilemma i den patriarkalske kapitalisme.

En del af den nyere etnografisk orienterede forskning (især det der er bedrevet af kvinder (f.eks. Ang, 1985; Hobson, 1982; Palmer, 1986; Radway, 1984; Seiter, Kreutzner, Worth, & Borchers, 1989) giver underordnede grupper nogen indflydelse på forklaringen og forståelsen af deres egen sociale stilling og deres egne kulturelle processer. Der er også fra nogle af disse forskeres side et bevidst, omvendt endnu ikke fuldt udviklet, forsøg på at placere

sig som fans på lige fod med dem, de studerer, for at undgå den fare der ligger i at tale på deres vegne. Endnu vigtigere er, at et sådant træk benægter gyldigheden af den traditionelle akademiske proces, som distancerer akademikeren fra forskningsgenstanden, og derfor giver ham eller hende en magtfuld position som det kontrollerende subjekt med en voyeuristisk/videnskabelig magt over det underordnede objekt.

Uanset hvor meget kritiske teoretikere måtte have ønsket at stille sig politisk på linie med de underordnede klasser, der udgjorde deres forskningsgenstand (og det gjorde vi), kunne de i deres akademiske tilgang kun etablere autoritære og ikke-demokratiske forbindelser med de underordnede klasser. Et sådant dødvande kan måske overvindes, hvis akademikerens egne kulturelle processer, det at være en fan blandt fans, bliver en del af forskningsområdet. Akademikeren kan skabe kulturelle tilhørsforhold til dem, der bliver udforsket, udover det tilhørsforhold han eller hun allerede har til andre akademikere, og kan på denne måde indefra opleve de processer, som nødvendigvis må teoretiseres og forklares udefra. Forsknings og nedskrivningsprocessen bliver da en konstant bevægelse ind i og ud af undersøgelsesobjektet, ind i og ud af den akademiske diskurs.

Det, som skal undersøges, er ikke et antal publikummer (set enten som individer eller som en gruppe), som repræsenterer en objektiv social klasse eller kategori; det er genstanden for en positivistisk etnografi, som jeg ikke ser noget håb for. Det, der fascinerer mig, er tegnene på, at vi måske er ved at udvikle en semiotisk etnografi, der kan hjælpe os hen imod en forståelse af konkrete kontekstualiserede betydningsøjeblikke, som specifikke udslag af mere generelle kulturelle processer. I disse øjeblikke er der ingen tekst og intet publikum; der er kun udslag af den proces, hvori betydninger og oplevelser bliver skabt og udbredt. Der er ingen individer og ingen sociale kategorier, kun de kulturelle processer, som gennemskærer det individuelle og det sociale. Der er ingen historie og intet nu, ingen skelnen mellem det diakrone og det

synkrone, for disse processer er netop den historie, som giver nuet mening, og derved udgør nuet.

Det, det drejer sig om, er hverken fjernsynsteksten eller modtagerne, men dannelsen og udbredelsen af betydninger og oplevelser overalt i vores samtids sociale formationer. Betydning skabes gennem en diskursiv praksis, som forener tekst og publikum, og som fornægter kategoriske forskelle mellem dem. Disse to kategorier er metodologiske fiktioner, der meget vel kan være til midlertidig analytisk nytte, men som den endelige analyse altid må opløse

Note

1. Fiske bruger begrebet "pleasures"; det oversættes her med "oplevelser", selv om det ikke helt dækker den "tilfredsstillelse" eller "lystgevinst", som begrebet også indeholder (Overs. anm.).

Bibliografi

- Altman, R. (1986). "Television/sound" i T. Modleski (red.), *Studies in Entertainment: Critical Approaches to Mass Culture*. Bloomington: Indiana University Press, s. 39-54.
- Ang, Ien (1985). *Watching Dallas*. London: Methuen.
- de Certeau, M (1984). *The Practice of Everyday Life*. Berkeley: University of California Press.
- Fiske, John (1987). *Television Culture*. London: Methuen.
- Hall, Stuart (1980). "Encoding/decoding" i S. Hall, m.fl. (red), *Culture, Media, Language*. London: Hutchinson, s. 128-139.
- Hobson, Dorothy (1982). *Crossroads: The Drama of the Soap Opera*. London: Methuen.
- Katz, Elihu, og Tamar Liebes (1989). "On the Critical Ability of Television Viewers" i Ellen Seiter m.fl. (red), *Remote Control*. London: Routledge.
- Morley, David (1986). *Family Television*. London: Comedia.
- Palmer, P (1986). *The Lively Audience: A Study of Children around the TV set*. Australia: Allen & Unwin.
- Radway, Janice (1984). *Reading the Romance: Woman, Patriarchy, and Popular Literature*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Seiter, Ellen, G. Kreuzner, E.-M. Worth & H. Borchers (red) (1989). *Remote Control*. London: Routledge.

Williamson, Judith (1986). "Subversive Situations" i
Consuming Passions: The Dynamics of Popular
Culture. London: Marion Boyars.

John Fiske er professor ved The Department of Communications Arts, University of Wisconsin, Madison, Wisconsin, USA.